

تاثیر ویژگی کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت با در نظر گرفتن نقش تاخیر گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر مهدی پناهی

استادیار گروه حسابداری، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، پیشوا، ایران.

mehdi.panahi1359@gmail.com

بهناز دانائی

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، پیشوا، ایران. (نویسنده مسئول).

Beh.dan71@gmail.com

چکیده

در این پژوهش به بررسی تاثیر ویژگی کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت با در نظر گرفتن نقش تاخیر گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد. جامعه آماری پژوهش حاضر شرکت های بورس اوراق بهادار تهران بودند و نمونه آماری از طریق روش حذف سیستماتیک از جامعه آماری انتخاب گردید. نمونه آماری متشکل از ۱۸۳ شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و بر اساس مدل رگرسیونی چندگانه و روش اثرات ثابت مدل ها برآورد گردید. نتایج پژوهش نشان داد که استقلال کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد و این تاثیر مثبت و میزان تاثیر ۰.۴۱ است. تخصص اعضای کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد و این تاثیر مثبت و میزان تاثیر ۰.۲۹ است. تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد و این تاثیر کاهنده و میزان آن ۰.۰۷- است. تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد و این تاثیر کاهنده و میزان آن ۰.۰۷- است. هر چند تاثیر اندازه کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت و همچنین نقش تعدیلگر تاخیر گزارش حسابرسی در رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت مورد تایید قرار نگرفت.

واژگان کلیدی: ویژگی های کمیته حسابرسی، تاخیر گزارش حسابرسی، ارزش شرکت.

مقدمه

ارزش شرکت یکی از مفاهیم کلیدی در حوزه مالی و مدیریت استراتژیک است که نشان دهنده ارزش اقتصادی یک بنگاه در بازار یا در نظر ذینفعان آن است. ارزش شرکت معمولاً از دو منظر مورد ارزیابی قرار می گیرد: ارزش بازار و ارزش ذاتی. ارزش بازار مبتنی بر قیمت سهام شرکت در بازار بورس یا ارزش کل دارایی های آن در صورت فروش است، در حالی که ارزش ذاتی بر اساس تحلیل های بنیادی، جریان های نقدی آینده، و دارایی های شرکت محاسبه می شود. ارزش شرکت نه تنها برای سرمایه گذاران، بلکه برای مدیران، اعتباردهندگان و سایر ذینفعان اهمیت دارد، زیرا نشان دهنده سلامت مالی، عملکرد عملیاتی، و توان رقابتی شرکت است (ناگراهنی و ریسمن^۱، ۲۰۲۵). ارزش شرکت تحت تأثیر عوامل متعددی قرار

¹ Nugraheni & Risman

می‌گیرد، از جمله عملکرد مالی، استراتژی‌های مدیریتی، کیفیت حاکمیت شرکتی، شرایط اقتصادی کلان، و ریسک‌های مرتبط با صنعت. در این میان، حاکمیت شرکتی به‌عنوان یکی از ارکان اصلی تأثیرگذار بر ارزش شرکت شناخته می‌شود، زیرا ساختارهای نظارتی قوی می‌توانند اعتماد سرمایه‌گذاران را جلب کرده و ریسک‌های ناشی از سوءمدیریت یا تقلب را کاهش دهند (ملی‌زا و همکاران^۱، ۲۰۲۵). ارزش شرکت همچنین می‌تواند از منظر تئوری نمایندگی بررسی شود، جایی که تضاد منافع بین مدیران و سهامداران ممکن است به کاهش ارزش منجر شود. در این راستا، کمیته حسابرسی با نظارت بر شفافیت مالی و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، می‌تواند این تضادها را کاهش داده و ارزش شرکت را افزایش دهد (ملینا و اندری^۲، ۲۰۲۵). کمیته حسابرسی یکی از ارکان اصلی حاکمیت شرکتی است که وظیفه نظارت بر فرآیندهای گزارشگری مالی، اطمینان از صحت و شفافیت اطلاعات مالی، و ارزیابی اثربخشی سیستم‌های کنترلی داخلی را بر عهده دارد. ویژگی‌های کمیته حسابرسی، شامل اندازه کمیته، استقلال کمیته، و تخصص مالی اعضا، تأثیر قابل توجهی بر ارزش شرکت دارند (سوروتو و همکاران^۳، ۲۰۲۵). اندازه کمیته حسابرسی به تعداد اعضای آن اشاره دارد. یک کمیته حسابرسی با تعداد اعضای مناسب (معمولاً بین ۳ تا ۵ نفر) می‌تواند نظارت مؤثرتری بر فرآیندهای مالی داشته باشد. کمیته‌های بزرگ‌تر ممکن است از تنوع دیدگاه‌ها و تخصص‌های بیشتری برخوردار باشند، اما اندازه بیش از حد بزرگ می‌تواند هماهنگی را دشوار کرده و کارایی را کاهش دهد. برعکس، کمیته‌های کوچک ممکن است فاقد منابع و توان کافی برای نظارت جامع باشند (آلومیر و ال نعیم^۴، ۲۰۲۵). از منظر ارزش شرکت، کمیته حسابرسی با اندازه بهینه می‌تواند کیفیت گزارشگری مالی را بهبود بخشد و اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش دهد. مطالعات نشان داده‌اند که شرکت‌هایی با کمیته‌های حسابرسی با اندازه مناسب، معمولاً ارزش بازار بالاتری دارند، زیرا نظارت مؤثرتر منجر به کاهش ریسک‌های مالی و افزایش شفافیت می‌شود (میشرا و همکاران^۵، ۲۰۲۴). استقلال کمیته حسابرسی به این معناست که اعضای کمیته هیچ‌گونه وابستگی مالی یا مدیریتی به شرکت نداشته باشند. اعضای مستقل می‌توانند بدون تعارض منافع، نظارت بی‌طرفانه‌ای بر فرآیندهای مالی و حسابرسی انجام دهند. استقلال کمیته حسابرسی یکی از مهم‌ترین عوامل در تضمین کیفیت گزارشگری مالی است، زیرا اعضای غیرمستقل ممکن است تحت فشار مدیران اجرایی، از تخلفات مالی چشم‌پوشی کنند. از منظر ارزش شرکت، کمیته‌های حسابرسی مستقل با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و افزایش اعتماد سهامداران، ارزش شرکت را افزایش می‌دهند. استقلال کمیته همچنین می‌تواند ریسک تقلب مالی را کاهش داده و اطمینان سرمایه‌گذاران به صحت اطلاعات مالی را تقویت کند (میلی و همکاران^۶، ۲۰۲۵). تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی به دانش و تجربه آن‌ها در حوزه حسابداری، مالی، و حسابرسی اشاره دارد. اعضای دارای تخصص مالی می‌توانند مسائل پیچیده حسابداری را بهتر درک کرده و نظارت مؤثرتری بر فرآیندهای مالی اعمال کنند. وجود حداقل یک عضو با تخصص مالی در کمیته حسابرسی، معمولاً به‌عنوان یک الزام در استانداردهای حاکمیت شرکتی (مانند قانون ساربینز-اکسلی در آمریکا) مطرح است. از منظر ارزش شرکت، تخصص مالی کمیته حسابرسی با بهبود کیفیت گزارشگری مالی و کاهش خطاهای حسابداری، اعتماد سرمایه‌گذاران را جلب کرده و ارزش شرکت را افزایش می‌دهد. اعضای متخصص می‌توانند ناهنجاری‌های مالی را سریع‌تر شناسایی کرده و از بروز تقلب جلوگیری کنند (ماشینا و همکاران^۷، ۲۰۲۵). تأخیر گزارش حسابرسی به فاصله زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار گزارش حسابرسی اشاره

¹ Meliza et al

² Melina & Endri

³ Suroto et al

⁴ Alomair & Al Naim

⁵ Mishra et al

⁶ Mili et al

⁷ Mahsina et al

دارد. تأخیر در گزارشگری مالی می‌تواند نشانه‌ای از مشکلات داخلی، مانند ضعف در سیستم‌های کنترلی، پیچیدگی‌های حسابداری، یا ناکارآمدی کمیته حسابرسی باشد. از منظر بازار، تأخیر در ارائه گزارش‌های مالی معمولاً به‌عنوان یک سیگنال منفی تلقی می‌شود، زیرا سرمایه‌گذاران ممکن است آن را نشانه‌ای از عدم شفافیت یا مشکلات مالی پنهان بدانند. تأخیر گزارش حسابرسی می‌تواند اثرات ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت را تعدیل کند. به‌عنوان مثال، حتی اگر کمیته حسابرسی مستقل و متخصص باشد، تأخیر در ارائه گزارش‌های مالی ممکن است اعتماد سرمایه‌گذاران را کاهش داده و ارزش بازار شرکت را تحت تأثیر قرار دهد. از سوی دیگر، کمیته‌های حسابرسی با اندازه بهینه و مدیریت کارآمد می‌توانند فرآیند حسابرسی را تسریع کرده و از تأخیر جلوگیری کنند، که این امر به حفظ یا افزایش ارزش شرکت کمک می‌کند (میلی و همکاران، ۲۰۲۵). با توجه به موارد بیان شده در این تحقیق به این سوال اصلی می‌پردازیم که تأثیر ویژگی کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت با در نظر گرفتن نقش تأخیر گزارش حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران چگونه است؟

واژگان کلیدی و اصطلاحات

کمیته حسابرسی: کمیته حسابرسی (Audit Committee) یکی از ارکان کلیدی حاکمیت شرکتی است که به‌منظور نظارت بر فرآیندهای گزارشگری مالی، سیستم‌های کنترلی داخلی، و عملکرد حسابرسی در شرکت‌ها تشکیل می‌شود. وظیفه اصلی کمیته حسابرسی اطمینان از صحت، شفافیت، و قابلیت اعتماد اطلاعات مالی ارائه‌شده به ذینفعان، از جمله سهامداران، سرمایه‌گذاران، و نهادهای نظارتی است (میشرا و همکاران، ۲۰۲۴). ویژگی کمیته حسابرسی شامل موارد زیر است:

اندازه کمیته حسابرسی: اندازه کمیته حسابرسی به تعداد اعضای تشکیل‌دهنده کمیته حسابرسی اشاره دارد که وظیفه نظارت بر فرآیندهای گزارشگری مالی و سیستم‌های کنترلی داخلی را بر عهده دارند. اندازه بهینه کمیته باید تعادلی بین تنوع تخصص‌ها و کارایی تصمیم‌گیری ایجاد کند.

استقلال کمیته حسابرسی: استقلال کمیته حسابرسی به عدم وجود وابستگی مالی، مدیریتی، یا خویشاوندی اعضای کمیته به شرکت یا مدیران اجرایی آن اشاره دارد. اعضای مستقل می‌توانند نظارت بی‌طرفانه‌ای بر فرآیندهای مالی اعمال کنند.

تخصص مالی کمیته حسابرسی: تخصص مالی به دانش و تجربه اعضای کمیته در زمینه حسابداری، مالی، یا حسابرسی اشاره دارد. این تخصص به کمیته امکان می‌دهد مسائل پیچیده مالی را بهتر درک کرده و نظارت مؤثری اعمال کند (میلی و همکاران، ۲۰۲۵).

تأخیر گزارش حسابرسی: تأخیر گزارش حسابرسی به فاصله زمانی بین پایان سال مالی شرکت و تاریخ انتشار گزارش حسابرسی اشاره دارد. این متغیر نشان‌دهنده کارایی فرآیند حسابرسی و شفافیت گزارشگری مالی است (میلی و همکاران، ۲۰۲۵).

ارزش شرکت: ارزش شرکت نشان‌دهنده ارزش اقتصادی یک بنگاه از منظر بازار یا ذینفعان است. این ارزش می‌تواند شامل ارزش بازار (بر اساس قیمت سهام) یا ارزش ذاتی (بر اساس جریان‌های نقدی آینده) باشد (ساپوترا و همکاران^۱، ۲۰۲۴).

پیشینه پژوهش

¹ Saputra et al

حسینی هرنندی و همکاران (۱۴۰۴) تحقیقی با عنوان معاملات اشخاص وابسته و ارزش شرکت: نقش سازوکارهای حاکمیت شرکتی صورت دادند. نمونه ای متشکل از ۲۲۹۴ شرکت متشکل از ۶۸۵ شرکت وابسته به گروه و ۱۶۰۹ شرکت مستقل برای دوره زمانی ۱۴۰۰-۱۳۹۳ انتخاب شده و برای آزمون فرضیه ها از روش رگرسیون داده های تابلویی استفاده شده است. یافته های تجربی این مطالعه از فرضیه کارایی معاملات حمایت می کند که معاملات اشخاص وابسته در هند منافع سهامداران اقلیت را سلب مالکیت نمی کند و این معاملات با کاهش هزینه معاملات، اجرای قراردادهای تجاری بهینه و تخصیص موثر منابع بین شرکت های وابسته، کارایی شرکت را افزایش می دهد. یافته های پژوهش نیز با بررسی اثر متقابل سازوکار حکمرانی بر رابطه بین معاملات اشخاص وابسته و ارزش شرکت، سهم قابل توجهی در ادبیات ارائه می دهد.

شاهنظری و مزروعی (۱۴۰۳) پژوهشی با عنوان «تأثیر ویژگی های شرکت و حسابرس بر تأخیر در گزارش حسابرسی» انجام دادند. جامعه آماری این مطالعه، شرکت های تولیدی فعال در بورس اوراق بهادار اندونزی طی سال های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ بود. در این تحقیق، ویژگی های شرکت شامل اثربخشی کمیته حسابرسی، شرایط مالی، پیچیدگی و سودآوری حسابداری و همچنین ویژگی های حسابرس از جمله اعتبار حسابرس، سابقه حسابرسی و تخصص در صنعت مورد بررسی قرار گرفتند. با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند، ۷۷ شرکت از میان ۲۳۱ شرکت انتخاب شدند. نتایج پژوهش نشان داد اثربخشی و سودآوری کمیته حسابرسی تأثیر منفی و معناداری بر تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی دارد، در حالی که شرایط مالی تأثیر مثبت و معناداری بر این تأخیر دارد. در مقابل، پیچیدگی حسابداری، اعتبار حسابرس، سابقه حسابرسی و تخصص حسابرس در صنعت تأثیر معناداری بر تأخیر نداشتند. نوآوری اصلی پژوهش در بررسی همزمان ویژگی های شرکت و حسابرس در ارتباط با تأخیر گزارش حسابرسی بود.

میلی و همکاران (۲۰۲۵) مطالعه ای را با عنوان ویژگی های کمیته حسابرسی و ارزش شرکت: نقش تعدیل کننده تأخیر گزارش حسابرسی انجام دادند. هدف اصلی این تحقیق بررسی پیوند میان مشخصه های کمیته حسابرسی (AC) و ارزش بازار شرکت (FMV) و همچنین نقش تأثیرگذار تأخیر در گزارش حسابرسی (ARL) به عنوان عامل تعدیل کننده در این رابطه بوده است. این پژوهش از داده های پانلی بهره گرفته و برای آزمون فرضیه ها، از تحلیل رگرسیون با اثرات تصادفی و اثرات ثابت به کمک نرم افزار STATA استفاده شده است. یافته های تحقیق حاکی از آن است که متغیر تعاملی ACM*ARL تأثیر منفی معناداری بر ارزش شرکت دارد. افزون بر این، نتایج نشان دادند که تأخیر در گزارش حسابرسی می تواند رابطه بین ویژگی های کمیته حسابرسی و ارزش شرکت را در محیط شرکت های پذیرفته شده در بازار بورس بنگلادش تحت تأثیر قرار دهد.

ارش و همکاران^۱ (۲۰۲۵) پژوهشی را با عنوان رونمایی از پویایی حاکمیت شرکتی: بررسی پیوند ترکیب هیئت مدیره، ویژگی های کمیته حسابرسی، مالکیت خارجی، و عملکرد شرکت به انجام رساندند. تمرکز این تحقیق بر تأثیر توأمان متغیرهای کلیدی مرتبط با حاکمیت شرکتی نظیر ترکیب اعضای هیئت مدیره، ویژگی های کمیته حسابرسی، و میزان مالکیت خارجی بر عملکرد شرکت ها در اقتصاد نوظهور هند است. برخلاف مطالعات پیشین که این مؤلفه ها را جداگانه بررسی کرده اند، این تحقیق اهمیت تحلیل همزمان این مکانیسم ها را برجسته کرده و نشان داده است که بررسی جمعی آن ها می تواند چشم انداز دقیق تری از آثار هم افزای آن ها بر سودآوری و کارایی عملیاتی شرکت ها ارائه دهد. نتایج، نقش کلیدی جلسات هیئت مدیره را در تصمیم گیری های راهبردی و همچنین اهمیت تنوع جنسیتی در ارائه دیدگاه های متنوع نشان می دهند. در این میان، تأثیر دوگانگی مدیرعامل نتایج مبهمی را ارائه داده و بیانگر پیچیدگی آن در ارتباط با عملکرد است. در مقابل، وجود مدیران مستقل و کمیته های حسابرسی مستقل به طرز معناداری با بهبود عملکرد سازمان

¹ Arsh et al

مرتبط است، در حالی که بزرگی بیش از حد کمیته‌ها می‌تواند تأثیر منفی به همراه داشته باشد. برای سیاست‌گذاران، توسعه سیاست‌های مربوط به تنوع می‌تواند محرکی برای ارتقاء عملکرد شرکت‌ها باشد و شرکت‌ها نیز ممکن است با کاهش تعداد اعضای هیئت‌مدیره، از تأخیر در تصمیم‌گیری بکاهند. همچنین، افزایش استقلال کمیته‌های حسابرسی و ترغیب مالکیت خارجی می‌تواند به بهبود عملکرد نظارتی منجر شود.

روش تحقیق

این پژوهش از جهت مبانی فلسفی اثبات‌گرایی است. فلسفه اثبات‌گرایانه بر پایه اصول علوم تجربی و رویکرد عینی‌گرا استوار است. رویکرد پژوهش قیاسی است. استدلال قیاسی یعنی رسیدن از کل به جزء. همچنین تحقیق حاضر بر اساس هدف از نوع تحقیقات کاربردی از جهت تعیین روابط بین متغیرها و کاربرد آن در حوزه اجرا است. براساس نحوه گردآوری داده‌ها این تحقیق توصیفی است. پژوهش توصیفی به لحاظ بررسی وضع موجود است. و روش آن از منظر شیوه‌ی گردآوری داده، اسنادی و کتابخانه‌ای و به لحاظ زمانی، طولی می‌باشد زیرا ۶ سال مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین این پژوهش از نظر نوع داده‌های پژوهش، کمی است.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اول: اندازه کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.
فرضیه دوم: استقلال کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

فرضیه سوم: تخصص اعضای کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

فرضیه چهارم: تأخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

فرضیه پنجم: تأخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

فرضیه ششم: تأخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی و ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

مدلهای رگرسیون، متغیرهای تحقیق و شیوه محاسبه آنها

مدل فرضیه‌های تحقیق

مدل فرضیه اول

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{sizecommittee} + \beta_2 \text{liq}_{it} + \beta_3 \text{grow}_{it} + \beta_4 \text{tang}_{it} + \beta_5 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل فرضیه دوم

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{independentcommittee} + \beta_2 \text{liq}_{it} + \beta_3 \text{grow}_{it} + \beta_4 \text{tang}_{it} + \beta_5 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل فرضیه سوم

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{specialcommittee} + \beta_2 \text{liq}_{it} + \beta_3 \text{grow}_{it} + \beta_4 \text{tang}_{it} + \beta_5 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل فرضیه چهارم

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{sizecommittee} + \beta_2 \text{lag} + \beta_3 \text{sizecommittee} * \text{lag} + \beta_4 \text{liq}_{it} + \beta_5 \text{grow}_{it} + \beta_6 \text{tang}_{it} + \beta_7 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل فرضیه پنجم

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{independentcommittee} + \beta_2 \text{lag} + \beta_3 \text{independentcommittee} * \text{lag} + \beta_4 \text{liq}_{it} + \beta_5 \text{grow}_{it} + \beta_6 \text{tang}_{it} + \beta_7 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل فرضیه ششم

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{specialcommittee} + \beta_2 \text{lag} + \beta_3 \text{sessionscommittee} * \text{lag} + \beta_4 \text{liq}_{it} + \beta_5 \text{grow}_{it} + \beta_6 \text{tang}_{it} + \beta_7 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

اجزای مدل عبارت هستند از:

value ارزش شرکت

sizecommittee اندازه کمیته حسابرسی

independentcommittee استقلال کمیته حسابرسی

specialcommittee تخصص اعضای کمیته حسابرسی

lag تاخیر گزارش حسابرسی

LIQ نسبت جاری است.

GROW رشد شرکت

TANG نسبت دارایی های ثابت.

Age سن شرکت

β : ارتباط ارزشی هر یک از متغیرها؛ و

ε_{it} : خطای معادله رگرسیون.

نحوه اندازه گیری متغیرها

متغیرهای مستقل

تعریف عملیاتی ویژگی های کمیته حسابرسی: برای تعریف عملیاتی ویژگی های کمیته حسابرسی از معیارهای زیر استفاده می شود:

✓ اندازه کمیته حسابرسی: تعداد اعضای کمیته حسابرسی تقسیم بر حداکثر قانونی تعداد کمیته حسابرسی.

✓ استقلال کمیته حسابرسی: تعداد اعضای مستقل کمیته حسابرسی تقسیم بر تعداد کمیته حسابرسی.

✓ تخصص اعضای کمیته حسابرسی: بیانگر تعداد اعضای کمیته حسابرسی است که در زمینه حسابداری، حسابرسی و مالی دانش تخصصی دارند.

متغیر تعدیلگر

تعریف عملیاتی تأخیر گزارش حسابرسی: تأخیر گزارش حسابرسی به معنای اختلاف زمانی میان تاریخ پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورت‌های مالی حسابرسی شده به‌وسیله‌ی شرکت‌هاست. پس تأخیر گزارش حسابرسی برابر با تعداد روزهای تقویمی از پایان سال مالی تا تاریخ گزارش حسابرسی خواهد بود.

متغیر وابسته

تعریف عملیاتی ارزش شرکت: در پژوهش حاضر جهت تعیین ارزش شرکت از معیار کیو توین که برابر است با برابر است با حاصل تقسیم مجموع ارزش بازار حقوق صاحبان سهام و ارزش دفتری بدهی‌ها بر ارزش دفتری دارایی‌ها در پایان سال مالی، استفاده می‌شود.

متغیرهای کنترلی

LIQ نسبت جاری است که به عنوان دارایی جاری تقسیم بر بدهی‌های جاری تعریف می‌شود.
GROW جمع دارایی‌های شرکت در سال t - جمع دارایی‌های شرکت در سال $t-1$ / جمع دارایی‌های شرکت در سال $t-1$
TANG نسبت دارایی‌ها، ماشین‌آلات و تجهیزات به کل دارایی‌ها است.
سن شرکت: تعداد سالهای فعالیت شرکت

جامعه آماری

در این تحقیق برای این که نمونه آماری یک نماینده مناسب از جامعه آماری موردنظر باشد، از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. برای این منظور ۵ معیار زیر در نظر گرفته شده و در صورتی که شرکتی کلیه معیارها را احراز کرده باشد به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شده و مابقی حذف می‌شوند. روند انتخاب نمونه در جدول ۱ ارائه شده است.

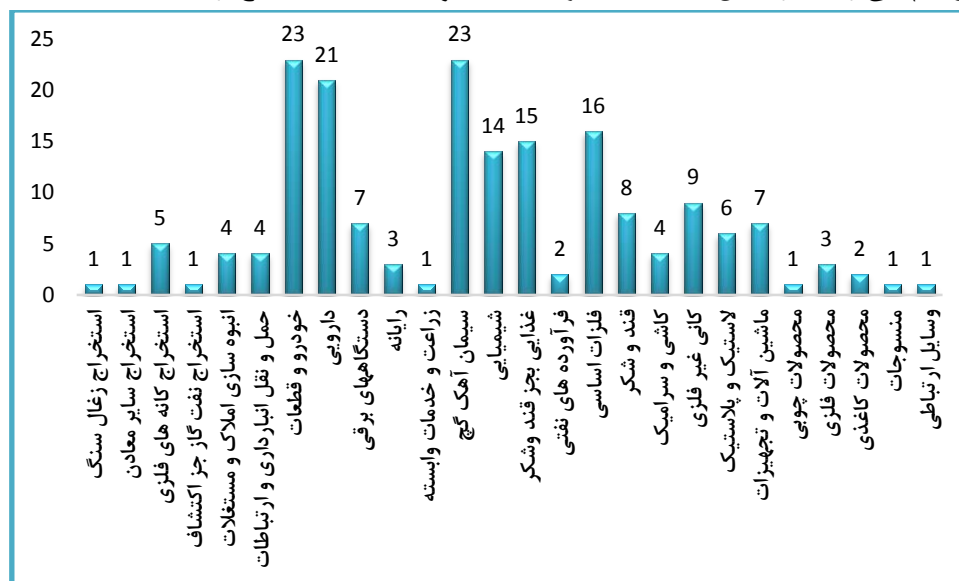
- ✓ شرکت قبل از سال ۱۳۹۷ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند و تا پایان سال ۱۴۰۲ در بورس فعال باشند.
- ✓ به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه شرکت طی بازه زمانی ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ سال مالی و نوع فعالیت خود را تغییر نداده باشند.
- ✓ به لحاظ ساختار گزارشگری جداگانه ای که شرکتهای سرمایه گذاری و واسطه‌گری مالی (لیزینگ ها و بیمه ها و هلدینگها و بانکها و موسسات مالی) دارند از نمونه حذف می‌شوند.
- ✓ شرکت‌ها وقفه معاملاتی بیش از ۶ ماه نداشته باشند.
- ✓ اطلاعات مالی آنها در بازه زمانی ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ در دسترس باشد.

جدول (۱): روند انتخاب نمونه

۶۰۳	تعداد کل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس در پایان سال ۱۴۰۲
	معیارها:
(۲۱۷)	تعداد شرکت‌هایی که در قلمرو زمانی ۱۴۰۲-۹۷ در بورس فعال نبوده‌اند
(۱۱۳)	تعداد شرکت‌هایی از سال ۹۷ به بعد در بورس پذیرفته شده‌اند
(۵۹)	تعداد شرکت‌هایی که جز هلدینگ، سرمایه‌گذاری‌ها، واسطه‌گری‌های مالی، بانک‌ها و یا خدماتی بوده‌اند

(۱۷)	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی تحقیق تغییر سال مالی داده اند
(۱۴)	تعداد شرکت هایی که وقفه معاملاتی بیش از ۶ ماه داشته اند
-	تعداد شرکت هایی که در قلمرو زمانی تحقیق اطلاعات مورد آن ها در دسترس نمی باشد
۱۸۳	تعداد شرکت های نمونه

بعد از مدنظر قرار دادن کلیه معیارهای بالا، تعداد ۱۸۳ شرکت به عنوان جامعه غربالگری شده باقیمانده است. که همه آن ها به عنوان نمونه انتخاب شده اند. از این رو مشاهدات ما طی بازه زمانی ۱۳۹۷ لغایت ۱۴۰۲ به ۱۰۹۸ سال - شرکت (۶ سال ۱۸۳× شرکت) می رسد. در شکل ۳-۲ تعداد شرکت های نمونه به تفکیک صنایع ارائه شده است.

شکل (۱): توزیع فراوانی شرکت های نمونه بر حسب صنعت

گردآوری داده‌ها

اطلاعات مورد استفاده در این پژوهش از صورتهای مالی و یادداشت های پیوست صورتهای مالی و همچنین از اطلاعات اولیه تابلوی بورس (گردآوری شده در نرم افزار ره آورد نوین) و برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار EViews استفاده شد است.

شاخص های توصیفی متغیرها

به منظور شناخت بهتر ماهیت جامعه ای که در پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته است و آشنایی بیشتر با متغیر های پژوهش، قبل از تجزیه و تحلیل داده های آماری، لازم است این داده ها توصیف شود. همچنین توصیف آماری داده ها، گامی در جهت تشخیص الگوی حاکم بر آن ها و پایه‌ای برای تبیین روابط بین متغیرهایی است که در پژوهش به کار می رود.

بنابراین، قبل از این که به آزمون فرضیه های پژوهش پرداخته شود، متغیرهای پژوهش به صورت خلاصه در جدول شماره ۱ مورد بررسی قرار می گیرد. این جدول حاوی شاخص هایی برای توصیف متغیرهای تحقیق می باشد. این شاخص ها شامل، شاخص های مرکزی، شاخص های پراکندگی و شاخص های شکل توزیع است.

جدول (۱): شاخص های توصیف کننده متغیرهای تحقیق

دارایی های مشهود	نقدینگی	رشد	سن	تاخیر	تخصیص کمیته	اندازه کمیته	استقلال کمیته حسابرسی	ارزش شرکت	نماد
۰.۲۶	۱.۸۶	۰.۴۷	۴۳.۹۲	۷۹.۱۰	۲.۰۶	۰.۶۲	۰.۳۶	۲.۳۷	میانگین
۰.۲۱	۱.۵۰	۰.۳۱	۴۵.۰۰	۸۲.۰۰	۲.۰۰	۰.۶۰	۰.۳۳	۱.۶۸	میان
۰.۹۳	۲۷.۱۰	۷.۳۲	۷۲.۰۰	۱۸۰.۰۰	۵.۰۰	۱.۰۰	۱.۲۰	۳۵.۷۷	بیشترین
۰.۰۰	۰.۲۱	-۰.۴۱	۱۶.۰۰	۱۶.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۵۹	کمترین
۰.۱۹	۱.۵۹	۰.۶۷	۱۳.۲۰	۲۷.۱۳	۱.۰۰	۰.۱۳	۰.۲۰	۲.۴۷	انحراف معیار
۰.۹۳	۷.۴۴	۴.۸۵	-۰.۰۴	۰.۰۲	-۰.۵۱	۰.۵۳	۱.۷۲	۶.۱۹	چولگی
۳.۴۱	۹۴.۰۰	۳۷.۷۰	۱.۸۳	۲.۴۹	۲.۸۰	۱۱.۲۸	۷.۴۰	۵۹.۴۹	کشیدگی
۱۰۹۸	۱۰۹۸	۱۰۹۸	۱۰۹۸	۱۰۹۸	۱۰۹۸	۱۰۹۸	۱۰۹۸	۱۰۹۸	مشاهدات

ویژگی های توصیفی متغیرها در جدول شماره ۱ مشهود است. همچنین با توجه به اینکه تعداد مشاهدات بالای ۳۰ است می توان نتیجه گرفت توزیع داده ها نرمال است.

مراحل طی شده جهت آزمون فرضیه های تحقیق

جهت آزمون فرضیه های این تحقیق، گامهای زیر برداشته شده است:

- انتخاب شرکتهای نمونه از بین جامعه آماری به صورت حذف سیستماتیک منظم.
- اخذ صورتهای مالی و سایر اطلاعات مورد نیاز شرکتهای انتخاب شده به عنوان نمونه و استخراج اطلاعات مورد نیاز از صورتهای مالی شرکت های نمونه.
- محاسبه نسبتهای مورد نیاز شرکتهای انتخابی با استفاده از نرم افزار اکسل.
- استفاده از نرم افزار ایویوز برای آزمون فرض ها و انجام سایر تجزیه و تحلیل ها با بکارگیری روش های آمار همچون آمار توصیفی، آنالیز رگرسیون و آزمون ضرائب آن.

آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

در این پژوهش با توجه به آزمون لوین، لین و چو، مانایی متغیرهای پژوهش را مورد آزمون قرار می دهیم. این آزمون برای بررسی ریشه واحد استفاده می گردد و در آن فرض می شود که پارامتر اتورگرسیون برای تمام واحدهای مقطعی یکسان است. بر اساس این آزمون، در صورتی که متغیرهای پژوهش مانا نباشند، موجب بروز رگرسیون کاذب چه پیرامون داده های سری زمانی و چه پیرامون داده های ترکیبی می گردند. نتایج آزمون نشان می دهد که تمامی متغیرها پایا می باشند.

جدول (۲): نتایج آزمون پایایی متغیرها

متغیرها	آماره آزمون لوین، لین و چو	سطح معناداری
VALUE	-۳۶.۶۵	۰/۰۰۰
INDIPENDENTCOMMITTEE	-۲۳.۳۱	۰/۰۰۰
SIZECOMMITTEE	-۲۶.۲۷	۰/۰۰۰
SPECIALCOMMITTEE	-۲۱.۵۲	۰/۰۰۰

./...	-۲۶.۶۳	LAG
./...	-۲۳.۷۰	AGE
./...	-۲۴.۳۹	GROW
./...	-۲۲.۵۱	LIQ
./...	-۲۸.۶۳	TANG

همانطور که جدول بالا نشان می‌دهد، متغیرهای پژوهش در سطح ۹۵ درصد پایا می‌باشند. بنابراین می‌توان پارامترها را با درصد بسیار بالایی اطمینان از صحت برآوردها مورد تحلیل قرار داد.

بررسی فرض همسانی واریانس

یکی از مفروضات معادله رگرسیون، ثابت بودن واریانس جملات پسماند می‌باشد که به عنوان فرض همسانی واریانس شناخته می‌شود. در صورتیکه جملات پسماند، واریانس ثابتی نداشته باشند گفته می‌شود واریانس ناهمسانی وجود دارد. جهت بررسی همسانی واریانس از آزمون LR در داده‌های ترکیبی استفاده می‌شود.

برای بررسی اینکه آیا واریانس ثابت است یا خیر؟ فرض ذیل تدوین می‌گردد:

$$H_0 : \sigma_i^2 = \sigma^2 \text{ واریانس جملات پسماند ثابت می‌باشد}$$

$$H_1 : \sigma_i^2 \neq \sigma^2 \text{ واریانس جملات پسماند ثابت نمی‌باشد}$$

جدول (۳): بررسی فرض همسانی واریانس، آزمون وایت

آماره LR	۱.۸۲	سطح معناداری	۰.۷۹۰۰
----------	------	--------------	--------

نتایج بدست آمده از سطح معناداری که بیشتر از سطح خطای ۰.۰۵ بدست آمده، نشان دهنده تایید فرضیه H_0 است و لذا واریانس جملات پسماند ثابت می‌باشد.

بررسی فرض خودهمبستگی سریالی براش گادفری

در مطالعات اقتصادسنجی، فرض عدم خود همبستگی سریالی بین جملات پسماند که از فروض مهم مدل کلاسیک است، می‌بایست بررسی شود، بنابراین لازم می‌باشد که قبل از تفسیر نتایج حاصل، به بررسی پدیده خود همبستگی سریالی بین جملات پسماند پرداخته شود؛ زیرا در صورت وجود خودهمبستگی سریالی بین اجزاء اخلاص، استنباط آماری، قابل اعتماد نخواهد بود. برای کشف خود همبستگی مرتبه اول از آزمون دورین واتسون استفاده می‌شود که نتایج آن در بخش براش مدل و آزمون فرضیه گزارش خواهد شد، اما برای مراتب بالاتر از آزمون تشخیص خود همبستگی سریالی براش گادفری استفاده شده است. در این آزمون فرضیه‌ها به شکل زیر است:

$$H_0 : \text{جملات پسماند دارای خودهمبستگی سریالی نیستند}$$

$$H_1 : \text{جملات پسماند دارای خودهمبستگی سریالی هستند}$$

جدول (۴): بررسی فرض خودهمبستگی سریالی بروش گادفری

آماره F	۱.۷۶	سطح معناداری	۱۲.۰
---------	------	--------------	------

نتایج بدست آمده از سطح معناداری آماره f و ضریب لاگرانژ که بیشتر از سطح خطای ۰.۰۵ بدست آمده، نشان دهنده تایید فرضیه H_0 است و لذا جملات پسماند دارای خودهمبستگی سریالی نیستند.

عدم هم خطی متغیرهای مستقل

وقتی وابستگی خطی نزدیک بین متغیرهای مستقل وجود داشته باشد، گوییم مسئله چند هم خطی اتفاق افتاده است. متاسفانه در بیشتر کارهای رگرسیونی متغیرهای مستقل، متعامد نیستند و این مشکل جدی به نظر می‌رسد. در چنین موقعیتهایی متغیرهای مستقل دارای رابطه خطی کامل هستند و استنباطهای آماری می‌توانند گمراه کننده یا توأم باخطا باشد.

در این بخش از معیار VIF یا همان عامل تورم واریانس جهت بررسی چند همخطی استفاده شده است. یک یا چند VIF بزرگ نشان دهنده چند هم خطی است. تجربه نشان داده است که اگر VIF از ۵ یا ۱۰ بیشتر باشد، نشان دهنده برآورد ضعیف ضریب رگرسیونی مربوطه است که علت آن چند هم خطی است.

جدول (۵): چند همخطی

متغیر	عامل تورم واریانس
VALUE	۱.۳۷۹
INDIPENDENTCOMMITTEE	۱.۴۰۲
SIZECOMMITTEE	۲.۵۰۷
SPECIALCOMMITTEE	۱.۸۰۲
LAG	۲.۵۵۲
AGE	۲.۶۲۹
GROW	۲.۹۰۵
LIQ	۳.۵۲۸
TANG	۲.۱۶۲

همبستگی متغیرهای پژوهش جهت تعیین هم خطی

در رگرسیون خطی بخصوص در روش OLS، شرط مستقل بودن «متغیرهای توصیفی» از اهمیت خاصی برخوردار است. به این علت قبل از انجام رگرسیون خطی باید از عدم همخطی در مدل اطمینان داشته باشیم تا نتایج حاصل از مدل رگرسیونی معتبر باشند. در حقیقت هم خطی در مدل رگرسیونی به وجود همبستگی بین متغیرهای مستقل اشاره دارد. همخطی و همخطی چندگانه، در تکنیک «رگرسیون چندگانه معمولی» (OLS)، نتایج را غیر معتبر می‌کند. نتایج ضرایب همبستگی بین متغیرهای مدل و بررسی همخطی در جدول زیر گزارش شده است. در صورتیکه ضرایب بدست آمده بالای ۰.۷ باشند، مشکل همخطی در مدل وجود خواهد داشت و باید از روش GLS برای رفع آن استفاده شود.

جدول (۶): همخطی متغیرهای پژوهش

دارایی های مشهود	نقدینگی	رشد	سن	تاخیر در گزارش حسابرسی	تخصص کمیته	اندازه کمیته	استقلال کمیته حسابرسی	ارزش شرکت
								ارزش شرکت
							۱.۰۰	-۰.۰۲
						۱.۰۰	-۰.۰۹	-۰.۰۲
					۱.۰۰	-۰.۰۷	-۰.۰۴	۰.۰۲
				۱.۰۰	-۰.۰۲	-۰.۰۳	۰.۰۲	-۰.۰۱

سن	۰.۰۲	۰.۰۰	-۰.۰۴	-۰.۱۱	۰.۱۶	۱.۰۰			
رشد	-۰.۰۳	-۰.۰۱	۰.۰۰	-۰.۰۱	۰.۰۴	۰.۰۵	۱.۰۰		
نقدینگی	-۰.۰۲	۰.۰۴	-۰.۰۴	-۰.۰۴	۰.۰۳	۰.۰۳	۰.۰۹	۱.۰۰	
دارایی های مشهود	۰.۰۲	۰.۰۴	۰.۰۱	۰.۰۶	۰.۰۲	۰.۰۴	۰.۲۵	-۰.۱۲	۱.۰۰

همانطور که مشاهده میشود در بین ضرایب همبستگی بدست آمده، مشکل همخطی وجود ندارد.

تجزیه و تحلیل آزمون فرضیه

ابتدا آزمونهای تعیین نوع داده ها (چاو و هاسمن) انجام می شود و پس از تعیین نوع داده ها، اقدام به برآزش مدل رگرسیونی می نماییم.

برای آزمون داده ها ابتدا باید تابلویی و یا ترکیبی بودن داده ها را تشخیص دهیم. برای اینکار از آزمون چاو استفاده می شود. اگر سطح معناداری آن کمتر از ۰.۰۵ باشد، داده ها پنل (تابلویی) هستند و در غیر این صورت پول (ترکیبی) هستند. در صورتیکه نتایج آزمون چاو نشان داد که داده ها تابلویی هستند، با استفاده از آزمون هاسمن، تعیین می شود که آیا مدل با اثرات ثابت مناسب است یا مدل با اثرات تصادفی. اگر سطح معناداری آن کمتر از ۰.۰۵ باشد، مدل با اثرات ثابت مناسب است و در غیر این صورت مدل با اثرات تصادفی استفاده خواهد شد.

جدول (۷): تعیین نوع داده ها برای مدل اول

مدل	نتیجه آزمون چاو			نتیجه آزمون هاسمن		
	آماره	سطح معناداری	نتیجه	آماره	سطح معناداری	نتیجه
اول	۲.۳۱	۰.۰۰	تابلویی	۱۳.۸۵	۰.۰۰	اثرات ثابت
دوم	۲.۴۵	۰.۰۰	تابلویی	۱۴.۴۹	۰.۰۰	اثرات ثابت
سوم	۲.۶۳	۰.۰۰	تابلویی	۱۵.۶۲	۰.۰۰	اثرات ثابت
چهارم	۲.۵۹	۰.۰۰	تابلویی	۱۸.۶۹	۰.۰۰	اثرات ثابت
پنجم	۲.۳۱	۰.۰۰	تابلویی	۱۶.۹۱	۰.۰۰	اثرات ثابت
ششم	۲.۴۲	۰.۰۰	تابلویی	۱۳.۷۸	۰.۰۰	اثرات ثابت

همان طور که در جدول مشاهده می شود، سطح معناداری آزمون چاو کمتر از ۰.۰۵ بوده و در نتیجه داده ها از نوع تابلویی می باشند، همچنین سطح معناداری آزمون هاسمن نیز کمتر از ۰.۰۵ بوده و لذا مدل با اثرات ثابت مناسب است.

آزمون فرضیه های پژوهش

در این بخش به بررسی هر یک از فرضیه های پژوهش می پردازیم. فرضیات تحقیق به شرح زیر هستند.

فرضیه اول: اندازه کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

مدل فرضیه اول

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{sizecommittee} + \beta_2 \text{liq}_{it} + \beta_3 \text{grow}_{it} + \beta_4 \text{tang}_{it} + \beta_5 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

جدول (۸): نتایج برآورد مدل رگرسیونی

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
SIZECOMMITTEE	0.002251	0.002262	0.995109	0.3199
AGE	0.112580	0.043132	2.610116	0.0092
GROW	0.262430	0.118295	2.218428	0.0268
LIQ	0.052416	0.072695	0.721037	0.4711
TANG	0.548800	0.682537	0.804059	0.4216
C	0.213741	0.025762	8.296753	0.0000

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)			
Root MSE	2.107940	R-squared	0.270106
Mean dependent var	2.373703	Adjusted R-squared	0.220117
S.D. dependent var	2.468460	S.E. of regression	2.315468
Akaike info criterion	4.671740	Sum squared resid	4878.865
Schwarz criterion	5.528055	Log likelihood	-2376.785
Hannan-Quinn criter.	4.995719	F-statistic	1.800836
Durbin-Watson stat	2.330053	Prob(F-statistic)	0.000000

نتایج آزمون فرضیه اول

با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰) مشخص میگردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان گر این موضوع است که بین باقیمانده ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۲ می باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۲٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می شود. با توجه به اینکه متغیر اندازه کمیته حسابرسی دارای سطح معناداری بالای ۰.۰۵ می باشند بنابراین این فرضیه مبتنی بر اندازه کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد؛ مورد تایید قرار نمی گیرد.

فرضیه دوم: استقلال کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

مدل فرضیه دوم

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{independentcommittee} + \beta_2 \text{liq}_{it} + \beta_3 \text{grow}_{it} + \beta_4 \text{tang}_{it} + \beta_5 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

جدول (۹): نتایج برآورد مدل رگرسیونی

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
INDIPENDENTCOMMITTEE	0.415768	0.056576	7.348907	0.0000

AGE	0.106919	0.042617	2.508835	0.0123
GROW	0.261029	0.118358	2.205430	0.0277
LIQ	0.054794	0.073290	0.747630	0.4549
TANG	0.518665	0.684207	0.758053	0.4486
C	0.180584	0.035791	5.045537	0.0000

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)

Root MSE	2.108749	R-squared	0.269546
Mean dependent var	2.373703	Adjusted R-squared	0.239442
S.D. dependent var	2.468460	S.E. of regression	2.316356
Akaike info criterion	4.672507	Sum squared resid	4882.609
Schwarz criterion	5.528823	Log likelihood	-2377.206
Hannan-Quinn criter.	4.996486	F-statistic	1.795724
Durbin-Watson stat	2.327260	Prob(F-statistic)	0.000000

نتایج آزمون فرضیه دوم

با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰) مشخص میگردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان گر این موضوع است که بین باقیمانده ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۳ می باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۳٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می شود. با توجه به اینکه متغیر استقلال کمیته حسابرسی دارای سطح معناداری زیر ۰.۰۵ می باشند بنابراین این فرضیه مبتنی بر استقلال کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد؛ مورد تایید قرار می گیرد و این تاثیر مثبت و میزان تاثیر ۰.۴۱ است.

فرضیه سوم: تخصص اعضای کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

مدل فرضیه سوم

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{specialcommittee} + \beta_2 \text{liq}_{it} + \beta_3 \text{grow}_{it} + \beta_4 \text{tang}_{it} + \beta_5 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

جدول (۱۰): نتایج برآورد مدل رگرسیونی

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
SPECIALCOMMITTEE	0.293502	0.072546	4.045717	0.0001
AGE	0.106009	0.042727	2.481060	0.0133
GROW	0.261776	0.118344	2.211990	0.0272
LIQ	0.055062	0.072723	0.757149	0.4492
TANG	0.528652	0.682996	0.774020	0.4391
C	0.210805	0.016489	12.78438	0.0000

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)

Root MSE	2.108650	R-squared	0.269614
Mean dependent var	2.373703	Adjusted R-squared	0.219524
S.D. dependent var	2.468460	S.E. of regression	2.316247
Akaike info criterion	4.672413	Sum squared resid	4882.150
Schwarz criterion	5.528729	Log likelihood	-2377.155
Hannan-Quinn criter.	4.996392	F-statistic	1.796350
Durbin-Watson stat	2.327883	Prob(F-statistic)	0.000000

نتایج آزمون فرضیه سوم

با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰) مشخص میگردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان گر این موضوع است که بین باقیمانده ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۱ می باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۱٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می شود. با توجه به اینکه متغیر تخصص اعضای کمیته حسابرسی دارای سطح معناداری زیر ۰.۰۵ می باشند بنابراین این فرضیه مبتنی بر تخصص اعضای کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد؛ مورد تایید قرار می گیرد و این تاثیر مثبت و میزان تاثیر ۰.۲۹ است.

فرضیه چهارم: تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

مدل فرضیه چهارم

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{sizecommittee} + \beta_2 \text{lag} + \beta_3 \text{sizecommittee} * \text{lag} + \beta_4 \text{liq}_{it} + \beta_5 \text{grow}_{it} + \beta_6 \text{tang}_{it} + \beta_7 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

جدول (۱۱): نتایج برآورد مدل رگرسیونی

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
SIZECOMMITTEE	1.614188	2.477199	0.651618	0.5148
LAG	-0.071684	0.008283	-8.654234	0.0000
MODERATOR1	-0.012019	0.028884	-0.416120	0.6774
AGE	0.108900	0.043319	2.513913	0.0121
GROW	0.258705	0.118400	2.185008	0.0291
LIQ	0.051581	0.072798	0.708544	0.4788
TANG	0.542422	0.684203	0.792779	0.4281
C	0.229303	0.023220	9.875050	0.0000

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)

Root MSE	2.106262	R-squared	0.271267
----------	----------	-----------	----------

Mean dependent var	2.373703	Adjusted R-squared	0.229582
S.D. dependent var	2.468460	S.E. of regression	2.316172
Akaike info criterion	4.673791	Sum squared resid	4871.103
Schwarz criterion	5.539216	Log likelihood	-2375.911
Hannan-Quinn criter.	5.001217	F-statistic	1.788353
Durbin-Watson stat	2.329000	Prob(F-statistic)	0.000000

نتایج آزمون فرضیه چهارم

با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰) مشخص می‌گردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان گر این موضوع است که بین باقیمانده ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۲ می باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۲٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می شود. با توجه به اینکه متغیر تعدیلگر که از ضرب تاخیر گزارش حسابرسی در اندازه کمیته حسابرسی حاصل شده دارای سطح معناداری بالای ۰.۰۵ می باشند بنابراین فرضیه تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد؛ مورد تایید قرار نمی گیرد.

فرضیه پنجم: تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.
مدل فرضیه پنجم

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{independentcommittee} + \beta_2 \text{lag} + \beta_3 \text{independentcommittee} * \text{lag} + \beta_4 \text{liq}_{it} + \beta_5 \text{grow}_{it} + \beta_6 \text{tang}_{it} + \beta_7 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

جدول (۱۲): نتایج برآورد مدل رگرسیونی

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
INDIPENDENTCOMMITTEE	0.285621	0.097383	2.932959	0.0034
LAG	-0.071445	0.008271	-8.637589	0.0000
MODERATOR2	-0.071864	0.008269	-8.691042	0.0000
AGE	0.104637	0.042687	2.451281	0.0144
GROW	0.253062	0.118796	2.130231	0.0334
LIQ	0.054524	0.073348	0.743361	0.4575
TANG	0.474701	0.686578	0.691400	0.4895
C	0.199951	0.023288	8.585847	0.0000

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)

Root MSE	2.107111	R-squared	0.270680
Mean dependent var	2.373703	Adjusted R-squared	0.228872
S.D. dependent var	2.468460	S.E. of regression	2.317105

Akaike info criterion	4.674596	Sum squared resid	4875.028
Schwarz criterion	5.540021	Log likelihood	-2376.353
Hannan-Quinn criter.	5.002022	F-statistic	1.783044
Durbin-Watson stat	2.326251	Prob(F-statistic)	0.000000

نتایج آزمون فرضیه پنجم

با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰) مشخص می‌گردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان گر این موضوع است که بین باقیمانده ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۲ می باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۲٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می شود. با توجه به اینکه متغیر تعدیلگر که از ضرب تاخیر گزارش حسابرسی در استقلال کمیته حسابرسی حاصل شده دارای سطح معناداری زیر ۰.۰۵ می باشند بنابراین فرضیه تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد؛ مورد تایید قرار می گیرد. این تاثیر کاهنده و میزان آن ۰.۰۷- است.

فرضیه ششم: تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد
مدل فرضیه ششم

$$\text{value} = \beta_0 + \beta_1 \text{specialcommittee} + \beta_2 \text{lag} + \beta_3 \text{sessionscommittee} * \text{lag} + \beta_4 \text{liq}_{it} + \beta_5 \text{grow}_{it} + \beta_6 \text{tang}_{it} + \beta_7 \text{age}_{it} + \varepsilon_{it}$$

جدول (۱۳): نتایج برآورد مدل رگرسیونی

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
SPECIALCOMMITTEE	0.203050	0.070901	2.863852	0.0043
LAG	-0.075250	0.008204	-9.172699	0.0000
MODERATOR3	-0.072300	0.008262	-8.750920	0.0000
AGE	0.104012	0.042809	2.429674	0.0153
GROW	0.257654	0.118458	2.175060	0.0299
LIQ	0.056270	0.072812	0.772807	0.4398
TANG	0.511422	0.684400	0.747255	0.4551
C	0.137116	0.039811	3.444213	0.0006

Effects Specification

Cross-section fixed (dummy variables)			
Root MSE	2.107171	R-squared	0.270639
Mean dependent var	2.373703	Adjusted R-squared	0.228822
S.D. dependent var	2.468460	S.E. of regression	2.317170
Akaike info criterion	4.674653	Sum squared resid	4875.304
Schwarz criterion	5.540078	Log likelihood	-2376.385
Hannan-Quinn criter.	5.002079	F-statistic	1.782671

Durbin-Watson stat 2.326455 Prob(F-statistic) 0.000000

نتایج آزمون فرضیه ششم

با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰۰) مشخص میگردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان گر این موضوع است که بین باقیمانده ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۲ می باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۲٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می شود. با توجه به اینکه متغیر تعدیلگر که از ضرب تاخیر گزارش حسابرسی در تخصص اعضای کمیته حسابرسی حاصل شده دارای سطح معناداری زیر ۰.۰۵ می باشند بنابراین فرضیه تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد؛ مورد تایید قرار می گیرد. این تاثیر کاهنده و میزان آن حدود ۰.۰۷- است.

نتایج حاصل از آزمون فرضیات در جداول فوق قابل مشاهده است (جدول ۸ و جدول ۱۳)

جدول (۱۴): نتایج آزمون فرضیه های پژوهشی

نتیجه فرضیه	سطح معناداری	ضریب رگرسیون	عنوان فرضیه
عدم تأیید	۰.۷۲	-	فرضیه اول: اندازه کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.
تأیید	۰.۰۰	۰.۴۱	فرضیه دوم: استقلال کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.
تأیید	۰.۰۰	۰.۲۹	فرضیه سوم: تخصص اعضای کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.
عدم تأیید	۰.۴۶	-	فرضیه چهارم: تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.
تأیید	۰.۰۰	-۰.۰۷	فرضیه پنجم: تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.
تأیید	۰.۰۰	-۰.۰۷	فرضیه ششم: تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

نتیجه گیری

ارزش شرکت به عنوان معیاری کلیدی برای سنجش موفقیت و پایداری اقتصادی سازمان ها، تحت تاثیر عوامل متعددی از جمله مکانیزم های حاکمیت شرکتی قرار دارد. کمیته حسابرسی، به عنوان یکی از ارکان اصلی حاکمیت شرکتی، با نظارت بر گزارشگری مالی و تضمین کیفیت اطلاعات، می تواند اعتماد سرمایه گذاران را تقویت کرده و بر ارزش شرکت اثر بگذارد. در این پژوهش به بررسی تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت با در نظر گرفتن نقش تعدیل کننده تاخیر گزارش حسابرسی پرداخته شد. جامعه آماری پژوهش حاضر شرکتهای بورس اوراق بهادار تهران بودند و

نمونه آماری از طریق روش حذف سیستماتیک از جامعه آماری انتخاب گردید. نمونه آماری متشکل از ۱۸۳ شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ و بر اساس مدل رگرسیونی چندگانه و روش اثرات ثابت مدل ها برآورد گردید. نتایج پژوهش نشان داد که استقلال کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد و این تاثیر مثبت و میزان تاثیر ۰.۴۱ است. نظریه نمایندگی در حسابداری بر کاهش تضاد منافع بین مدیران و سهامداران از طریق نظارت مستقل تأکید دارد. استقلال کمیته حسابرسی با تضمین نظارت بی طرفانه بر فرآیندهای گزارشگری مالی، شفافیت را افزایش داده و ریسک اطلاعات نامتقارن را کاهش می دهد، که این امر اعتماد سرمایه گذاران را تقویت کرده و ارزش شرکت را بهبود می بخشد. یافته های پژوهش حاضر نشان داد که استقلال کمیته حسابرسی با ضریب ۰.۴۱ تأثیر مثبت و معناداری بر ارزش شرکت دارد. این نتیجه با مطالعه کلین و مارکورت (۲۰۲۳) هم راستاست که نشان داد استقلال کمیته حسابرسی در شرکت های آمریکایی با افزایش کیفیت گزارشگری مالی، ارزش بازار را بهبود می بخشد. همچنین، پژوهش ژانگ و دیفوند (۲۰۲۲) تأیید کرد که استقلال اعضای کمیته با کاهش هزینه های نمایندگی، ارزش شرکت را در بازارهای توسعه یافته افزایش می دهد. با این حال، مطالعه النجار و عابد (۲۰۲۱) در بازارهای نوظهور نشان داد که اثر استقلال کمیته در شرکت های با مالکیت متمرکز ممکن است به دلیل نفوذ سهامداران عمده محدود شود. تفاوت در نتایج به ساختار مالکیتی و محیط نظارتی بازارها بستگی دارد. پژوهش حاضر در زمینه بورس تهران، که بازاری نوظهور با ویژگی های خاص است، بر اهمیت استقلال کمیته در افزایش ارزش شرکت تأکید دارد و نشان می دهد که این ویژگی حتی در محیط های با چالش های نظارتی نیز مؤثر است.

تخصص اعضای کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد و این تاثیر مثبت و میزان تاثیر ۰.۲۹ است. نظریه شایستگی در حسابداری بر اهمیت دانش تخصصی اعضای کمیته حسابرسی در بهبود کیفیت نظارت تأکید دارد. تخصص مالی اعضا با کاهش خطاهای گزارشگری و افزایش شفافیت اطلاعات، اعتماد سرمایه گذاران را جلب کرده و ارزش شرکت را ارتقا می دهد. پژوهش حاضر نشان داد که تخصص اعضای کمیته با ضریب ۰.۲۹ اثر مثبت و معناداری بر ارزش شرکت دارد. این یافته با مطالعه لی و کریشنان (۲۰۲۳) همخوانی دارد که نشان داد تخصص مالی اعضای کمیته در شرکت های بورسی آمریکا با بهبود کیفیت سود و کاهش ریسک های مالی همراه است. همچنین، پژوهش اوسلیوان و غفران (۲۰۲۲) تأیید کرد که تخصص حسابداری اعضای کمیته با افزایش اعتماد بازار، ارزش شرکت را تقویت می کند. با این حال، مطالعه ابوسردانه (۲۰۲۱) در بازار اردن نشان داد که در شرکت های کوچک تر، اثر تخصص ممکن است به دلیل محدودیت منابع کم رنگ تر باشد. پژوهش حاضر در بورس تهران نشان دهنده اهمیت تخصص مالی در محیط های نوظهور است.

تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد و این تاثیر کاهنده و میزان آن ۰.۰۷- است. نظریه سیگنالینگ در حسابداری بیان می کند که تأخیر در ارائه گزارش های مالی می تواند به عنوان سیگنالی منفی از کیفیت حاکمیت شرکتی تلقی شده و اعتماد سرمایه گذاران را کاهش دهد. تأخیر گزارش حسابرسی ممکن است نشان دهنده ضعف در نظارت یا مشکلات گزارشگری باشد که اثر مثبت استقلال کمیته را تضعیف می کند. پژوهش حاضر نشان داد که تأخیر گزارش حسابرسی با ضریب ۰.۰۷- اثر کاهنده ای بر رابطه استقلال کمیته و ارزش شرکت دارد. این نتیجه با مطالعه بلانکلی و همکاران (۲۰۲۳) همسو است که نشان داد تأخیر در گزارشگری مالی در شرکت های آمریکایی با کاهش ارزش بازار همراه است. همچنین، پژوهش چن و همکاران (۲۰۲۲) تأیید کرد که تأخیر گزارش ها به عنوان نشانه ای از ضعف نظارت، اثر استقلال کمیته را در بازارهای آسیایی کاهش می دهد. با این حال، مطالعه تیلور و الهادی (۲۰۲۱) نشان داد که در شرکت های با نقدینگی

بالا، اثر منفی تأخیر کمتر است. پژوهش حاضر در بورس تهران بر اهمیت به موقع بودن گزارش‌ها در حفظ اثر مثبت استقلال کمیته تأکید دارد.

تأخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی و ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد و این تأثیر کاهنده و میزان آن حدود ۰.۰۷- است. بر اساس نظریه سیگنالینگ، تأخیر در گزارش حسابرسی می‌تواند اثر مثبت تخصص اعضای کمیته را تضعیف کند، زیرا بازار ممکن است تأخیر را نشانه‌ای از ناکارآمدی نظارت یا مشکلات مالی تلقی کند. پژوهش حاضر نشان داد که تأخیر گزارش حسابرسی با ضریب ۰.۰۷- اثر کاهنده‌ای بر رابطه تخصص اعضا و ارزش شرکت دارد. این یافته با مطالعه ابرنادی (۲۰۲۳) هم‌راستاست که نشان داد تأخیر در گزارشگری مالی در شرکت‌های اروپایی اعتماد سرمایه‌گذاران به تخصص کمیته را کاهش می‌دهد. همچنین، پژوهش وان در زان (۲۰۲۲) تأیید کرد که تأخیر گزارش‌ها اثر تخصص مالی اعضا را در بازار استرالیا کم‌رنگ می‌کند. با این حال، مطالعه الکتامین (۲۰۲۱) در بازارهای نوظهور نشان داد که در شرکت‌های با شفافیت بالا، اثر منفی تأخیر کمتر است. پژوهش حاضر در بورس تهران بر اهمیت ارائه به موقع گزارش‌ها برای حفظ اثر تخصص کمیته تأکید دارد.

و همچنین نقش تعدیلگر تأخیر گزارش حسابرسی در رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت مورد تأیید قرار نگرفت. این فرضیه نیز مورد تأیید قرار نگرفت، به این معنا که تأخیر گزارش حسابرسی اثر معناداری بر رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت ندارد. این نتیجه ممکن است به دلیل عدم تأثیر اولیه اندازه کمیته بر ارزش شرکت باشد، که باعث می‌شود تأخیر گزارش حسابرسی نیز نتواند به‌عنوان تعدیل‌کننده عمل کند. در واقع، اگر اندازه کمیته به‌خودی‌خود تأثیری بر ارزش شرکت نداشته باشد، تغییر در متغیرهای تعدیل‌کننده مانند تأخیر گزارش حسابرسی نیز بی‌اثر خواهد بود.

بررسی نتایج فرضیه‌ها

پژوهش امری بسیار مهم است که نیاز به دقت فراوان دارد. از طرفی تحلیل و بررسی داده‌های جمع‌آوری شده و در پی آن تفسیر نتایج آزمون‌های آماری نیاز به توجه به مسائل و عوامل مختلف دارد. در طول این پژوهش با ضریب اطمینان بیش از ۹۵ درصد تمامی تحلیلات آماری انجام پذیرفته است. لذا نتایج حاصل دارای سطح اعتباری بسیار بالایی است. در خصوص فرضیه اول؛ با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک‌تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰) مشخص می‌گردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان‌گر این موضوع است که بین باقیمانده‌ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۲ می‌باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۲٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می‌شود. با توجه به اینکه متغیر اندازه کمیته حسابرسی دارای سطح معناداری بالای ۰.۰۵ می‌باشند بنابراین این فرضیه مبتنی بر اندازه کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد؛ مورد تأیید قرار نمی‌گیرد.

نتایج فرضیه اول این پژوهش با نتایج پژوهش میلی و همکاران (۲۰۲۵) همسو نمی‌باشد.

در خصوص فرضیه دوم؛ با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک‌تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰) مشخص می‌گردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان‌گر این موضوع است که بین باقیمانده‌ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در

نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۳ می باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۳٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می شود. با توجه به اینکه متغیر استقلال کمیته حسابرسی دارای سطح معناداری زیر ۰.۰۵ می باشند بنابراین این فرضیه مبتنی بر استقلال کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد؛ مورد تایید قرار می گیرد و این تاثیر مثبت و میزان تاثیر ۰.۴۱ است.

نتایج فرضیه دوم این پژوهش با نتایج پژوهش میلی و همکاران (۲۰۲۵) همسو می باشد. در خصوص فرضیه سوم؛ با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰) مشخص میگردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان گر این موضوع است که بین باقیمانده ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۱ می باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۱٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می شود. با توجه به اینکه متغیر تخصص اعضای کمیته حسابرسی دارای سطح معناداری زیر ۰.۰۵ می باشند بنابراین این فرضیه مبتنی بر تخصص اعضای کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد؛ مورد تایید قرار می گیرد و این تاثیر مثبت و میزان تاثیر ۰.۲۹ است.

نتایج فرضیه سوم این پژوهش با نتایج پژوهش میلی و همکاران (۲۰۲۵) همسو می باشد. در خصوص فرضیه چهارم؛ با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰) مشخص میگردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان گر این موضوع است که بین باقیمانده ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۲ می باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۲٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می شود. با توجه به اینکه متغیر تعدیلگر که از ضرب تاخیر گزارش حسابرسی در اندازه کمیته حسابرسی حاصل شده دارای سطح معناداری بالای ۰.۰۵ می باشند بنابراین فرضیه تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد؛ مورد تایید قرار نمی گیرد.

نتایج فرضیه چهارم این پژوهش با نتایج پژوهش میلی و همکاران (۲۰۲۵) همسو نمی باشد. در خصوص فرضیه پنجم؛ با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰) مشخص میگردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان گر این موضوع است که بین باقیمانده ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۲ می باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۲٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می شود. با توجه به اینکه متغیر تعدیلگر که از ضرب تاخیر گزارش حسابرسی در استقلال کمیته حسابرسی حاصل شده دارای سطح معناداری زیر ۰.۰۵ می باشند بنابراین فرضیه تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد؛ مورد تایید قرار می گیرد. این تاثیر کاهنده و میزان آن ۰.۰۷- است.

نتایج فرضیه پنجم این پژوهش با نتایج پژوهش میلی و همکاران (۲۰۲۵) همسو می باشد.

در خصوص فرضیه ششم؛ با در نظر گرفتن اینکه معناداری مدل (سطح معناداری آماره F)، محاسبه شده در جدول رگرسیون کوچک تر از سطح خطای ۰.۰۵ شده است (۰.۰۰۰) مشخص میگردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون در مدل مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده بین ۱.۵ تا ۲.۵ است، بنابراین این مقدار بیان گر این موضوع است که بین باقیمانده ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی برابر با ۰.۲۲ می باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۲۲٪ از رفتار متغیر وابسته توسط متغیرها توضیح داده می شود. با توجه به اینکه متغیر تعدیلگر که از ضرب تاخیر گزارش حسابرسی در تخصص اعضای کمیته حسابرسی حاصل شده دارای سطح معناداری زیر ۰.۰۵ می باشند بنابراین فرضیه تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد؛ مورد تایید قرار می گیرد. این تاثیر کاهنده و میزان آن حدود ۰.۰۷- است. نتایج فرضیه ششم این پژوهش با نتایج پژوهش میلی و همکاران (۲۰۲۵) همسو می باشد.

پیشنهاداتی مبتنی بر یافته های پژوهش

ارزش شرکت به عنوان یکی از شاخص های کلیدی در ارزیابی موفقیت سازمان ها، تحت تاثیر عوامل متعددی از جمله حاکمیت شرکتی و به ویژه عملکرد کمیته حسابرسی قرار دارد. در این پژوهش، تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی شامل استقلال، تخصص اعضا و اندازه کمیته بر ارزش شرکت با نقش تعدیلگر تاخیر در گزارش حسابرسی بررسی شده است. نتایج پژوهش نشان داد که استقلال کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد. در خصوص این فرضیه پیشنهادات زیر مطرح می گردد:

- ✓ تقویت استقلال اعضای کمیته با انتخاب افراد غیراجرایی و بدون وابستگی مالی یا خانوادگی به مدیران شرکت.
 - ✓ تدوین مقررات سخت گیرانه تر توسط بورس تهران برای الزام به حضور اعضای مستقل در کمیته حسابرسی.
 - ✓ برگزاری دوره های آموزشی برای سهامداران و مدیران به منظور افزایش آگاهی از نقش استقلال کمیته در بهبود ارزش شرکت.
- تخصص اعضای کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد. در خصوص این فرضیه پیشنهادات زیر مطرح می گردد:
- ✓ تدوین استانداردهای مشخص برای حداقل سطح تخصص اعضای کمیته حسابرسی در شرکت های بورسی.
 - ✓ انتخاب اعضای کمیته با مدارک حرفه ای حسابداری یا مالی برای تقویت نظارت بر گزارشگری مالی.
 - ✓ طراحی برنامه های آموزشی مستمر برای اعضای کمیته به منظور به روزرسانی دانش تخصصی آن ها.
 - ✓ ارزیابی دوره ای عملکرد اعضای کمیته بر اساس معیارهای مرتبط با تخصص مالی و حسابداری.
- تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. در خصوص این فرضیه پیشنهادات زیر مطرح می گردد:
- ✓ نظارت دقیق کمیته حسابرسی بر زمان بندی ارائه گزارش های مالی برای جلوگیری از تاخیر.
 - ✓ اطلاع رسانی شفاف به سرمایه گذاران در صورت بروز تاخیر، با توضیح دلایل و اقدامات اصلاحی.
 - ✓ تدوین مقررات سخت گیرانه تر برای کاهش حداکثر زمان مجاز برای انتشار گزارش حسابرسی.
 - ✓ استفاده از فناوری های نوین، مانند نرم افزارهای حسابداری یکپارچه، برای تسریع فرآیند گزارشگری.
- تاخیر گزارش حسابرسی نقش تعدیلگر در رابطه بین تخصص اعضای کمیته حسابرسی و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. در خصوص این فرضیه پیشنهادات زیر مطرح می گردد:

- ✓ توسعه سیستم‌های گزارشگری آنلاین برای کاهش زمان موردنیاز برای تهیه گزارش‌ها.
 - ✓ ایجاد شاخص‌های عملکرد برای ارزیابی به‌موقع بودن گزارشگری مالی.
 - ✓ بهبود فرآیندهای داخلی گزارشگری مالی از طریق اتوماسیون و استفاده از نرم‌افزارهای پیشرفته.
 - ✓ تدوین برنامه زمان‌بندی دقیق توسط کمیته حسابرسی برای جلوگیری از تأخیر در ارائه گزارش‌ها.
 - ✓ تقویت ارتباطات با سرمایه‌گذاران برای توضیح دلایل تأخیر و کاهش اثرات منفی آن بر ادراک بازار.
- هر چند تاثیر اندازه کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت و همچنین نقش تعدیلگر تاخیر گزارش حسابرسی در رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت مورد تایید قرار نگرفت.

پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آتی

- در راستای ارائه پیشنهاداتی برای تحقیقات آتی می‌توان به موضوعات زیر اشاره داشت:
- ✓ تحلیل نقش تعدیل‌گر عوامل محیطی مانند رقابت بازار یا مقررات نظارتی بر رابطه کمیته حسابرسی و ارزش شرکت.
 - ✓ مطالعه اثر فناوری‌های نوین مانند بلاک‌چین و هوش مصنوعی بر کاهش تأخیر گزارشگری مالی و تأثیر آن بر ارزش شرکت.
 - ✓ بررسی تعامل بین مکانیزم‌های مختلف حاکمیت شرکتی مانند هیئت‌مدیره و کمیته حسابرسی در تأثیر بر ارزش شرکت.
 - ✓ تحلیل تأثیر فرهنگ سازمانی و ساختار مالکیتی بر کارایی کمیته حسابرسی در بازارهای نوظهور مانند بورس تهران.
 - ✓ رابطه رگرسیونی این پژوهش برای شرکت‌های عضو نمونه آماری به صورت یک‌جا برآورد شده است. از این رو، پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی، این رابطه، برای صنایع گوناگون به تفکیک برآورد شود.

منابع

- ✓ حسینی هرنندی، سید مهدی و صادقی، محسن و فروغی، میثم و رحمانی، نسرين و کریمی، مهران، ۱۴۰۴، معاملات اشخاص وابسته و ارزش شرکت: نقش سازوکارهای حاکمی ت شرکتی، چهاردهمین کنفرانس ملی ایده های نوین در علوم انسانی و مهندسی، رشت.
- ✓ شاه نظری، اسماعیل و مزروعی، مهدی، ۱۴۰۳، تاثیر ویژگی های شرکت و حسابرس بر تاخیر در گزارش حسابرسی، هفتمین کنفرانس بین المللی مدیریت، حسابداری، اقتصاد و بانکداری.
- ✓ Alomair, A., & Al Naim, A. S. J. P. O. (2025). The influence of board, CEO, and audit committee chairman busyness on the value relevance of accounting information in Saudi listed firms. *20(1)*, e0315886 .
- ✓ Arsh, M., Ansari, M. S., Ahmad, G., Enam, M., Tabash, M. I., Al-Absy, M. S. M. J. C. B., & Management. (2025). Unveiling the corporate governance dynamics: exploring the nexus of board composition, audit committee attributes, foreign ownership, and firm performance in an emerging market. *12(1)*, 2468876 .
- ✓ Mahsina, M., Agustia, D., Nasution, D., & Dianawati, W. J. C. G. T. I. J. o. B. i. S. (2025). The mediating role of risk management in the relationship between audit committee effectiveness and firm sustainability performance. *25(3)*, 534-566 .
- ✓ Melina, E., Endri, E. J. I. J. o. E., & Issues, F. (2025). Investment Decisions and Firm Value: The Moderating Role of Profitability. *15*, ۸-۱, (۱)

- ✓ Meliza, M., Mahmudah, D., Pamungkas, D., Manggor, E. J. G. B., & Review, F. (2025). Financial Performance and Firm Value: The Moderating Role of the Exchange Rate. *30(2)*, 34-43 .
- ✓ Mili, S. A., Hashim, F., Islam, M. N. J. J. o. I. B., & Management .(۲۰۲۵) .Audit Committee Attributes and Firm Value: The Moderating Role of Audit Report Lag. *8(1)*, 01-11 .
- ✓ Mishra, G., Raithatha, M. J. C. C., & Management, S. (2024). Does the presence of invitees in the audit committee impact firm value? Evidence from India. *31(3)*, 381-405 .
- ✓ Nugraheni, P., & Risman, A. J. I. J. o. I. B. R. (2025). The Determinants of Firm Value: Commodity Prices, Exchange Rates, Inflation, and Business Risk as Intervening Variable. *4(1)*, 76-87 .
- ✓ Suroto, S., Nuzula, N. F., & Worokinasih, S. J. P. J. A. B. (2025). The Influence of Corporate Governance and Competitive Advantage on Firm Value. *19(1)*, 1-16 .
- ✓ Saputra, A. D., Suranta, E., & Puspita, L. M. J. J. E. E. J. (2024). The Impact of ESG On Firm Value With Audit Committee As Variable Moderating. *6(1)*, 17-37 .